

Sygn. akt IV Ca 120/14

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Radomiu IV Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Grzegorz Wójtowicz

Sędziowie: SO Irena Koś /spr/

SO Joanna Kaczmarek-Kęsik

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2014 roku w Radomiu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w R.

z udziałem A. P. (1), A. P. (2)

o wpis hipoteki przymusowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w R.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Przysusze

z dnia 30 stycznia 2014 roku, sygn. akt (...), Kw. nr (...)

postanawia:

oddalić apelację

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w Przysusze oddalił wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w R. o wpis hipoteki przymusowej do kwoty 44.104,30 zł. w dziale IV księgi wieczystej nr (...), prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej wspólność majątkową małżeńską dłużnika A. P. (1), jako zabezpieczenie wierzytelności wynikających z decyzji z 20 grudnia 2013 r. Nr (...) znak sprawy (...).

Sąd Rejonowy ustalił, że dołączona do wniosku nieostateczna decyzja stwierdza zadłużenie wraz z odsetkami z tytułu nieopłaconych składek należnych od A. P. (1) na rzecz wnioskodawcy. Została ona dołączona dłużnikowi i jego żonie w dniu 24 grudnia 2013 r. Według Sądu Rejonowego samo doręczenie decyzji małżonce dłużnika nie może stanowić podstawy do wpisu hipoteki przymusowej, konieczne było dołączenie do wniosku dokumentu wystawionego także przeciwko niej. W tej kwestii Sąd Rejonowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniach z 17 kwietnia 2013 r., I CSK 433/12 i z 9 stycznia 2013 r., III CSK 69/12.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowił art.626⁹ k.p.c.

Apelację od postanowienia Sądu Rejonowego wniósł wnioskodawca Zakład Ubezpieczeń Społecznych w R. zarzucając, że stosownie do art.26 ust. 3a pkt 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych /t. j. Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585/ hipoteka przymusowa może zostać wpisana także na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka. Decyzja ustalająca wysokość należności z tytułu składek doręczona została zobowiązanemu A. P. (1), jak również jego żonie A. P. (2). Decyzja ta zawiera informację, że w przypadku

pozostawania w związku małżeńskim odpowiedzialność za zobowiązania rozciąga się na majątek wspólny małżonków, co ma na celu wykluczenie możliwości ograniczenia praw małżonka dłużnika w postępowaniu wieczystoksięgowym.

Wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i dokonanie wpisu zgodnie z żądaniem wniosku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Rejonowy podziela ustalenia Sądu Rejonowego, że istniała przeszkoda do dokonania wpisu hipoteki przymusowej art.626⁹ k.p.c.

Kognicja sądu wieczystoksięgowego ograniczona jest, stosownie do art.626⁸ §2 k.p.c., do badania jedynie treści i formy wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treści księgi wieczystej. Wnioskodawca w sprawie niniejszej wniósł o wpisanie hipoteki przymusowej na nieruchomości o urządzonej księdze wieczystej nr (...), w której w dziale II jako współwłaściciele ujawnienie są A. P. (1) i A. P. (2) na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej. Do wniosku o wpis dołączona zaś została wydana na podstawie art.83 ust.1 oraz art.32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych /t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442/ decyzja z dnia 20 grudnia 2013 r. stwierdzająca, że A. P. (1) jest dłużnikiem z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz dowody doręczenia tej decyzji A. P. (1) i A. P. (2). W powołanej wyżej ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przewidziana została, wyrażona w art. 26, art. 29§ 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa /t. j. Dz. U. 2012 r. poz. 749/ w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zasada odpowiedzialności majątkiem wspólnym małżonków za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, których dłużnikiem jest jeden z nich. Zgodnie z art.26 ust. 2 zdanie pierwsze, ust. 3 i ust. 3a pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przysługuje hipoteka przymusowa na wszystkich nieruchomościach dłużnika, w tym także na nieruchomości stanowiącej przedmiot współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka. Podstawą ustanowienia hipoteki zabezpieczającej te należności jest doręczona decyzja administracyjna, chociażby nie była ostateczna /art. 26 ust. 3 ostatnio powołanej ustawy i art.110 ustawy o księgach wieczystych i hipotece/. Do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustawy /Dz. U. nr 131, poz.1075/, co nastąpiło z dniem 20 lutego 2011 r., i co powołał już Sąd Rejonowy, stosownie do art. 111 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, hipoteka przymusowa wpisana na podstawie nieostatecznej decyzji była hipoteką kaucyjną, stanowiącą środek zabezpieczenia wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; ulegała ona przekształceniu w hipotekę przymusową zwykłą na podstawie tytułu wykonawczego. Natomiast na podstawie tytułu wykonawczego, określonego w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym /administracyjnym lub sądowym/ wierzyciel mógł uzyskać wpis hipoteki przymusowej zwykłej, na wszystkich nieruchomościach dłużnika. Przyjęte zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że do wpisu hipoteki przymusowej zwykłej, której przedmiotem była nieruchomość stanowiąca wspólność majątkową małżeńską niezbędny był tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko zobowiązanemu i jego małżonkowi /por. uchwały: z dnia 18 września 2002 r. III CZP 49/2002 OSNC 2003, nr 9, poz. 115; z dnia 8 października 2003 r. III CZP 68/2003 OSNC 2004, nr 12, poz. 191; z dnia 18 marca 2005 r. III CZP 3/2005 OSNC 2006, nr 2, poz. 27 oraz postanowienia: z dnia 13 kwietnia 2005 r. V CK 547/2004, z dnia 27 maja 2010 r. III CZP 27/2010/. W odniesieniu do hipoteki przymusowej kaucyjnej, której podstawą była nieostateczna decyzja administracyjna stwierdzająca istnienie należności z tytułu składek i jej wysokość, dopuszczona została możliwość jej ustanowienia na podstawie decyzji doręczonej jedynie dłużnikowi /por. uchwałę Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2004 r. III CZP 33/2004 OSNC 2005, nr 3, poz. 43 oraz postanowienie z dnia 11 października 2005 r. V CK 610/2004/. W uchwale z dnia 28 października 2004 r. III CZP 33/2004, Sąd Najwyższy stwierdził, że małżonek podatnika, pozostający z nim w ustroju wspólności ustawowej będący współwłaścicielem nieruchomości podlegającej obciążeniu hipoteką przymusową, nie ma przymiotu strony w postępowaniu, w którym doszło do wydania nieostatecznej decyzji stwierdzającej istnienie zaległości podatkowych, ponieważ nie został objęty kręgiem podmiotów wymienionych w art. 133 ordynacji podatkowej. Natomiast małżonek płatnika składek będący w takiej samej sytuacji, mieściłby się w pojęciu strony postępowania, w którym wydana

została decyzja nieostateczna wówczas, gdyby miał obiektywną potrzebę ochrony prawnej, wywołaną naruszeniem jego sfery prawnej, stosownie do art. 28 i art. 40 k.p.a. w związku z art.123 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, które przewidują szerokie rozumienie strony postępowania. Nie miał zastosowania w tym względzie art.133 ordynacji podatkowej. Nie dojdzie jednak do naruszenia sfery prawnej małżonka dłużnika ani przez wydanie decyzji nieostatecznej i nedoręczenie jej małżonkowi, ani przez ustanowienie na jej podstawie hipoteki przymusowej kaucyjnej na wspólnej nieruchomości. Tego rodzaju hipoteka nie stwarza domniemania istnienia zabezpieczonej wierzytelności, nie stanowi źródła odpowiedzialności małżonka dłużnika z majątku wspólnego ani prawnej podstawy wystawienia tytułu wykonawczego przeciwko niemu. Wpis hipoteki przymusowej kaucyjnej nie zmienia sfery prawnej małżonka dłużnika. Zagrożenie uszczuplenia jego praw jest konsekwencją zasady odpowiedzialności o charakterze swoiście rzeczowym za dług współmałżonka, które aktualizuje się przez wydanie tytułu wykonawczego. Na etapie nieostatecznej decyzji i ustanowienia hipoteki przymusowej kaucyjnej, dotyczącej stwierdzenia istnienia należności podatkowych i z tytułu składek, małżonek dłużnika nie wymagał ochrony; nie istniała potrzeba doręczenia mu decyzji, ponieważ nie ma interesu prawnego w kwestionowaniu jej.

W stanie prawnym wprowadzonym powołaną wyżej ustawą zmieniającą, która ma zastosowanie do hipotek ustanowionych po dniu wejścia jej w życie /art.10 ustawy/, doszło do ukształtowania jednego rodzaju hipoteki zwykłej, opartej na konstrukcji dotychczasowej hipoteki kaucyjnej, która ma zabezpieczać zarówno wierzytelności istniejące, jak i przyszłe, w tym także warunkowe. Wyeliminowane zostały wszelkie odrębności występujące pomiędzy hipoteką zwykłą a kaucyjną, w tym również możliwość zamiany treści hipoteki kaucyjnej na zwykłą. Model hipoteki został ujednoczony. Konsekwencją tego było uchylenie art.71 ustawy o księgach wieczystych i hipotece i objętego nim domniemania istnienia wierzytelności, występującego przy hipotece zwykłej /uzasadnienie projektu ustawy zmieniającej - druk sejmowy V kadencji nr (...). Hipoteka zwykła ustanawiana jest zarówno dla wierzytelności objętych tytułem wykonawczym, jak i nieostateczną decyzją stwierdzającą istnienie zadłużenia. W odniesieniu do wierzytelności objętych tymi decyzjami rola hipoteki przymusowej wyraża się w zabezpieczeniu wierzytelności do czasu zakończenia postępowania. Skoro podstawę hipoteki przymusowej w odniesieniu do nieruchomości objętej wspólnością majątkową małżeńską może stanowić tytuł wykonawczy wydany w stosunku do obojga małżonków, to do ustanowienia takiej hipoteki nie może dojść na podstawie nieostatecznej decyzji stwierdzającej istnienie należności z tytułu składek, która doręczona została tylko dłużnikowi. Z wprowadzeniem jednego rodzaju hipoteki usunięte zostało zróżnicowanie sytuacji prawnej małżonków ponoszących odpowiedzialność majątkiem wspólnym za niezapłacone składki, w stosunku do których wystawiony został tytuł wykonawczy, czy też doszło do wydania nieostatecznej decyzji stwierdzającej istnienie zadłużenia z tego tytułu. W powołanych przez Sąd Rejonowych postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2013 r. III CSK 69/2012 /OSNC 2013, nr 7-8, poz. 93/ i z dnia 17 kwietnia 2013 r. I CSK 433/2012 /OSNC-ZD 2014/1/20/ Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że hipoteka przymusowa może zostać wpisana do księgi wieczystej na podstawie dokumentu, który został wystawiony przeciwko wszystkim osobom wpisanym w księdze wieczystej jako właściciele nieruchomości. Odnosi się to do każdego dokumentu, a zatem nie tylko do tytułu wykonawczego, ale także do nieostatecznej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, określającej wysokość zobowiązania dłużnika z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne. Stanowisko takie zajął Sąd Najwyższy również w postanowieniach z 12 września 2013 r., IV CSK 3/13, LEX nr 1402656 i z 24 października 2013 r., IV CSK 7/2013, LexPolonica nr 8159713, 7 listopada 2013 r., V CSK 547/12, LEX nr 1418734. Sąd Okręgowy, tak jak i Sąd I wszej instancji, stanowisko to podziela. Skoro założeniem ustanowienia hipoteki przymusowej jest ułatwienie przyszłego postępowania egzekucyjnego, to zrealizowanie go możliwe jest w sytuacji dysponowania przez wierzyciela tytułem prawnym w stosunku do osób wpisanych w księdze wieczystej jako właściciele. Wypełnienie tego obowiązku przez wierzyciela nie koliduje z ochroną jego interesów. Pozostaje w zgodzie z art. 27c ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w związku z art. 26, 29 § 1 i art. 1a pkt 20 ordynacji podatkowej oraz ugruntowanym w doktrynie i orzecznictwie Sądu Najwyższego zapatrywaniem, wyrażonym w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 28 października 2004 r. III CZP 33/2004; uchwałach z dnia 18 września 2002 r. III CZP 49/2002 i z dnia 18 marca 2005 r. III CZP 3/2005 oraz postanowieniach z dnia 15 grudnia 2004 r. II CK 274/2004 i z dnia 27 maja 2010 r. III CZP 27/2010. Ujednoczenie konstrukcji hipoteki przymusowej spowodowało zrównanie sytuacji wierzyciela dysponującego tytułem wykonawczym i wierzyciela, który dąży do ustanowienia hipoteki przymusowej na podstawie nieostatecznej decyzji stwierdzającej istnienie należności z tytułu składek. Uprawnienie do ustanowienia takiej

hipoteki i do egzekwowania należności z tytułu składek także z majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską nie zwalnia wierzyciela z obowiązku korzystania z niego z uwzględnieniem praw małżonka dłużnika. Charakter prawny wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie ma odzwierciedlenia w rodzaju hipoteki i nie ma podstaw do różnicowania sytuacji małżonka dłużnika w zależności od rodzaju tytułu /wykonawczego lub nieostatecznej decyzji/, a zwłaszcza do stawiania go w gorszej sytuacji niż samego dłużnika. Ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości objętej wspólnością majątkową małżeńską w oparciu o tytuł wystawiony w stosunku do jednego tylko małżonka prowadzi do ograniczenia prawa własności drugiego z nich bez tytułu prawnego. Nie usprawiedliwia takiego działania powołany przez apelującego art.26 ust.3a pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który przewiduje jedynie możliwość ustanowienia hipoteki na nieruchomości objętej wspólnością majątkową małżeńską, nie określa natomiast podstawy takiego obciążenia, jak i całościowej regulacji wpisu hipoteki /art. 26 ust. 3c i 4/. Wszystkie podmioty, których prawo może być obciążone hipoteką przymusową na podstawie art.26 ust.3 tejsze ustawy powinny być potraktowane jednakowo. Nie ma zaś podstawy do odmiennego traktowania małżonka dłużnika, gdyż jego prawo zostanie obciążone wpisem hipoteki przymusowej na takich samych zasadach, jak prawa pozostałych podmiotów.

W obecnym stanie prawnym uzyskanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych hipoteki przymusowej na nieruchomości będącej przedmiotem wspólności majątkowej małżeńskiej, stosownie do art.26 ust.3a pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i art.110 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, może nastąpić na podstawie nieostatecznej decyzji ustalającej istnienie należności z tytułu składek i ich wysokości, wydanej w stosunku do dłużnika i jego małżonka.

Mając zatem na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na mocy art. 385 w związku z art.13§2 k.p.c. oddalił apelację.

/J. K. K./ /G. W./ /I. K./